

ΔΕΟ 34

Αρχές Δημοσίων Οικονομικών

Κεφάλαιο 1^ο

Η λειτουργία του ιδιωτικό-οικονομικού τομέα

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

- ▶ Το βασικό οικονομικό πρόβλημα συνίσταται στην *“προσπάθεια ικανοποίησης των απεριόριστων αναγκών των μελών της κοινωνίας βάση των δεδομένων ποσοτήτων παραγωγικών συντελεστών που υπάρχουν”*.
- ▶ Τα επιμέρους οικονομικά προβλήματα (που βασίζονται στο “βασικό” οικονομικό πρόβλημα) είναι:
 - Το πρόβλημα κατανομής των μέσων παραγωγής ->
Η προσπάθεια της κοινωνίας να επιλέξει τα αγαθά που επιθυμεί να παράγει/καταναλώσει στις κατάλληλες ποσότητες, χρησιμοποιώντας τον καλύτερο/αποδοτικότερο συνδυασμό των παραγωγικών της συντελεστών.

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

- Το πρόβλημα διανομής των αγαθών που παρήχθησαν μεταξύ των μελών της κοινωνίας -> Η επιλογή ενός κοινωνικά επιθυμητού τρόπου με τον οποίο η κοινωνία θα πρέπει να διανείμει τα αγαθά που έχουν παραχθεί.
- ▶ Η **άριστη** επίλυση των επιμέρους προβλημάτων εξασφαλίζει τη **μεγιστοποίηση της οικονομικής ευημερίας της κοινωνίας**.

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

- ▶ Σύμφωνα με τους νεοκλασικούς οικονομολόγους:
 - ❑ Το οργανωτικό σχήμα που εξασφαλίζει την ταυτόχρονη άριστη λύση των οικονομικών προβλημάτων είναι αυτό του τέλει ανταγωνισμού.
 - ❑ Το κριτήριο βάση του οποίου η επίλυση των οικονομικών προβλημάτων θεωρείται άριστη, ή μη, είναι το κριτήριο του Pareto.

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

- ▶ Ο ανταγωνισμός είναι “**τέλειος**” όταν στην οικονομία επικρατούν κάποιες βασικές **προϋποθέσεις** οι οποίες:
 - Αφορούν τους **καταναλωτές**, όπως για παράδειγμα ότι..
 - > κάθε καταναλωτής μπορεί να διαθέτει το εισόδημα του για την απόκτηση των ποσοτήτων αγαθών που επιθυμεί,
 - > κάθε καταναλωτής στοχεύει στη μεγιστοποίηση της χρησιμότητας που αποκομίζει από την χρήση των αγαθών,
 - > κάθε καταναλωτής έχει πλήρη & ανέξοδη γνώση σχετικά με την ποιότητα των αγαθών και τις τιμές τους.

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

- Αφορούν τους **παραγωγούς**, όπως για παράδειγμα ότι..
 - > κάθε παραγωγός έχει πλήρη & ανέξοδη γνώση σχετικά με την παραγωγή των αγαθών και τις τιμές τους,
 - > κάθε παραγωγός στοχεύει στη μεγιστοποίηση των κερδών του (τα οποία κέρδη επηρεάζονται μόνο από τη δράση του),
 - > κάθε παραγωγός μπορεί να αποκλείσει από την κατανάλωση τους μη αγοραστές του προϊόντος του.

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

- Αφορούν την **αγορά αγαθών και παραγωγικών συντελεστών**, όπως για παράδειγμα ότι..
 - > δεν υφίσταται ανεργία ή υποαπασχόληση των συντελεστών παραγωγής,
 - > οι συντελεστές παραγωγής είναι ομοιογενείς, χαρακτηρίζονται από τέλεια κινητικότητα και η γεωγραφική τους κατανομή δεν έχει επιπτώσεις στην ευημερία.

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

- ▶ Όταν στον ιδιωτικό-οικονομικό τομέα δεν πληρούνται όλες οι “υποθέσεις” του τέλει ανταγωνισμού τότε έχουμε “**αποτυχία**” του συστήματος της ελεύθερης αγοράς (αφού δεν είναι εφικτή η άριστη επίλυση των επιμέρους οικονομικών προβλημάτων).
- ▶ Στην περίπτωση της μη άριστης λειτουργίας του ιδιωτικό-οικονομικού τομέα (δλδ. “αποτυχίας” του συστήματος της ελεύθερης αγοράς) θα πρέπει το **κράτος να παρέμβει** έτσι ώστε να έχουμε την καλύτερη δυνατή επίλυση των επιμέρους οικονομικών προβλημάτων (**λύση Pigou**).

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

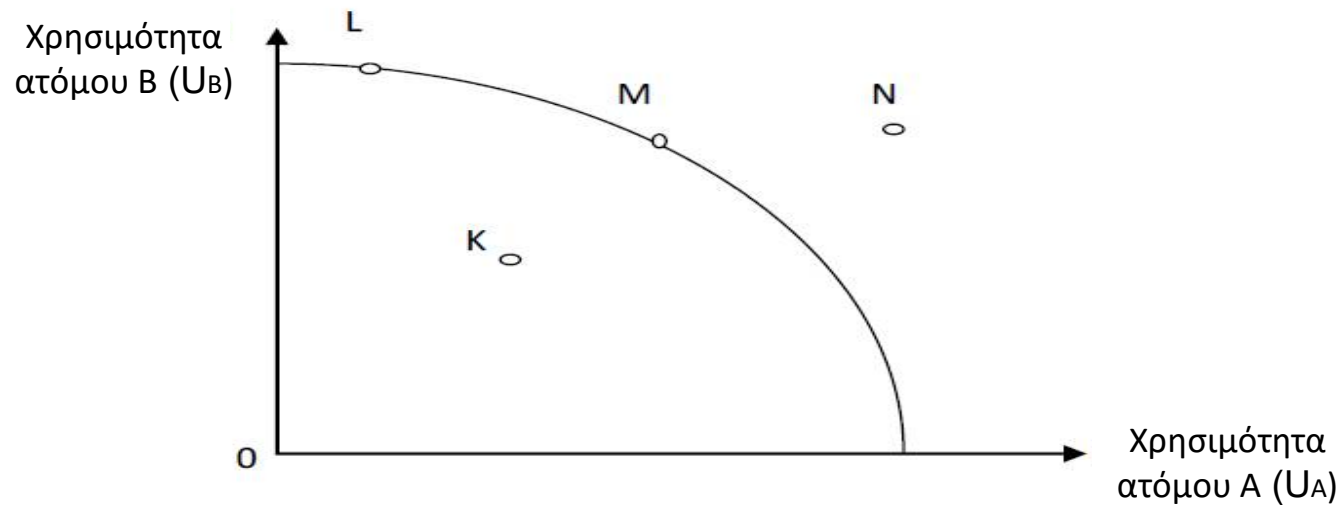
- ▶ Σύμφωνα με το κριτήριο του Pareto:
 - “**Άριστη**” θεωρείται μια κατάσταση, όταν κάθε μεταβολή από αυτήν **δεν** βελτιώνει τη θέση έστω και ενός ατόμου της οικονομίας, χωρίς (την ίδια στιγμή) να χειροτερέψει τη θέση κάποιου ή κάποιων άλλων ατόμων.
 - “**Βελτίωση**” της κοινωνικής ευημερίας έχουμε αν κάποια ομάδα ατόμων **μπορεί** να βελτιώσει την κατάσταση της, χωρίς (την ίδια στιγμή) να χειροτερεύσει τη θέση κάποιας άλλης ομάδας ατόμων (δλδ. *για να έχω βελτίωση δεν πρέπει να παρατηρούνται φαινόμενα χειροτέρευσης*).

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

- ▶ Με τη βοήθεια της *καμπύλης δυνατοτήτων χρησιμότητας* (ή *καμπύλης δυνατοτήτων ωφέλειας*) μπορώ να εξακριβώσω:
 - ❖ Αν μια “κατάσταση” είναι εφικτή ή ανέφικτη κατά Pareto.
 - ❖ Αν μια “κατάσταση” είναι άριστη κατά Pareto.
 - ❖ Αν μια μετακίνηση από μια “κατάσταση” σε μια άλλη “κατάσταση” συνιστά ή όχι βελτίωση κατά Pareto.

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

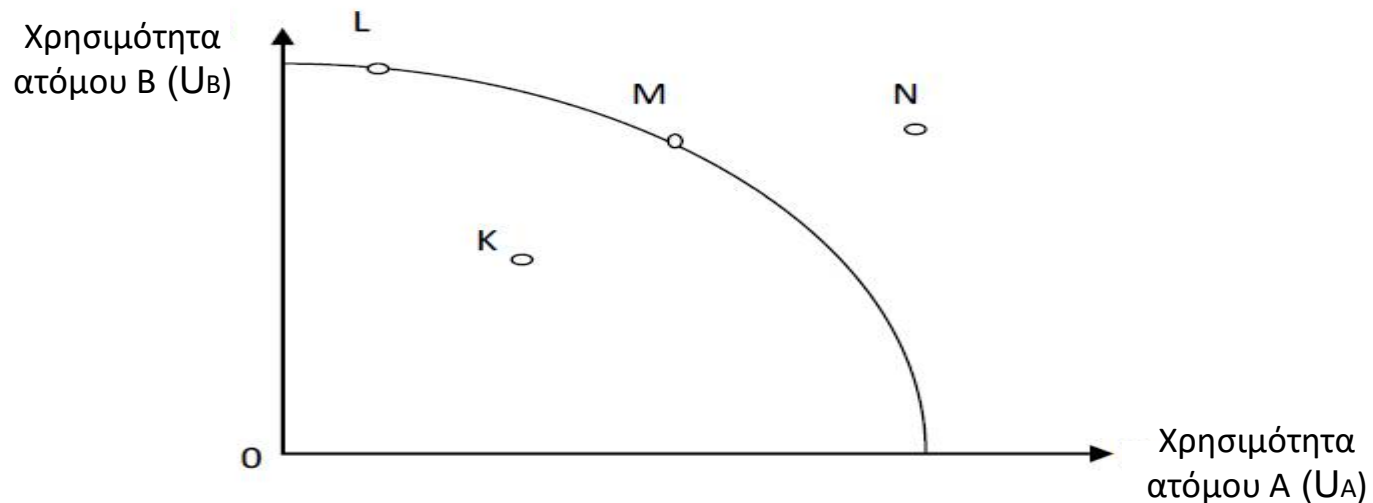
π.χ.



- Τα σημεία L, M και K είναι **εφικτά** (αφού βρίσκονται είτε πάνω είτε εντός της καμπύλης) ενώ το σημείο N είναι **ανέφικτο** (αφού βρίσκεται εκτός της καμπύλης)
- Τα "σημεία" L και M είναι **άριστα** (αφού βρίσκονται πάνω στην καμπύλη και μεγιστοποιούν τη συνολική ωφέλεια/χρησιμότητα και για τα δυο άτομα)

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

π.χ.



- Η μετακίνηση από το σημείο K προς το σημείο M **συνιστά βελτίωση** (αφού βελτιώνεται η ωφέλεια/χρησιμότητα και των δυο ατόμων και δεν έχουμε φαινόμενα χειροτέρευσης)
- Οι μετακινήσεις α) από το σημείο K προς το σημείο L, β) από το σημείο M είτε προς το K είτε προς το L και γ) από το σημείο L είτε προς το K είτε προς το M **δε συνιστούν βελτίωση** (αφού παρατηρείται χειροτέρευση της ωφέλειας ενός ή και των δυο ατόμων)

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

- ▶ Κρατάμε ότι με το κριτήριο του Pareto αξιολογείται η κατάσταση της κοινωνίας μόνο από άποψη αποδοτικής λειτουργίας της οικονομίας (δλδ. άριστης κατανομή των παραγωγικών συντελεστών) και όχι η κατάσταση της από άποψη διανομής του εισοδήματος.
- ▶ Καμία αναδιανομή του εισοδήματος δεν οδηγεί σε καλύτερη “κατάσταση” σύμφωνα με το κριτήριο του Pareto (αφού θα έχουμε σίγουρα βελτίωση της κατάστασης κάποιων σε βάρος όμως κάποιων άλλων).

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

- ▶ Έν τέλει, “αριστοποίηση” κατά Pareto μπορούμε να έχουμε όταν η οικονομία λειτουργεί **αποδοτικά** (δλδ. έχουμε άριστη κατανομή των μέσων παραγωγής) και πιο συγκεκριμένα όταν:
 - Οι καταναλωτές αγοράζουν αγαθά σύμφωνα με τις προτιμήσεις τους.
 - Η παραγωγή των αγαθών πραγματοποιείται με το ελάχιστο δυνατό κόστος.

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

- ▶ Σύμφωνα με τον Pareto, όταν ισχύουν οι προϋποθέσεις του τέλει ανταγωνισμού μπορεί η οικονομία (αυτόματα & αδάπανα) να λειτουργεί αποδοτικά διαμέσου των παρακάτω βημάτων:
 - i. Κάθε νοικοκυριό αγοράζει τα αγαθά που προτιμά στις ποσότητες που επιθυμεί (σύμφωνα με τις εισοδηματικές του δυνατότητες).
 - ii. Η μεταβολή των προτιμήσεων αντανakλάται στο επίπεδο τιμών μέσω των οποίων λαμβάνουν το μήνυμα οι επιχειρήσεις και αναπροσαρμόζουν την παραγωγή τους (προκειμένου να πετύχουν μεγιστοποίηση κερδών).

Τα βασικά προβλήματα της οικονομίας

- iii. Παράγονται τα αγαθά που προτιμούν τα νοικοκυριά στις επιθυμητές ποσότητες με το ελάχιστο δυνατό κόστος παραγωγής (δλδ. ο κάθε παραγωγός προσπαθεί να εξασφαλίσει το μέγιστο φυσικό προϊόν ανά μονάδα παραγωγικών συντελεστών που απασχολεί).